

Maatalouden sopeutumiskeinot ilmaston muuttuessa

Pirjo Peltonen-Sainio
MTT Kasvintuotannon tutkimus

**Maissia ja muita mahdollisuuksia:
miten riskit hallitaan?**

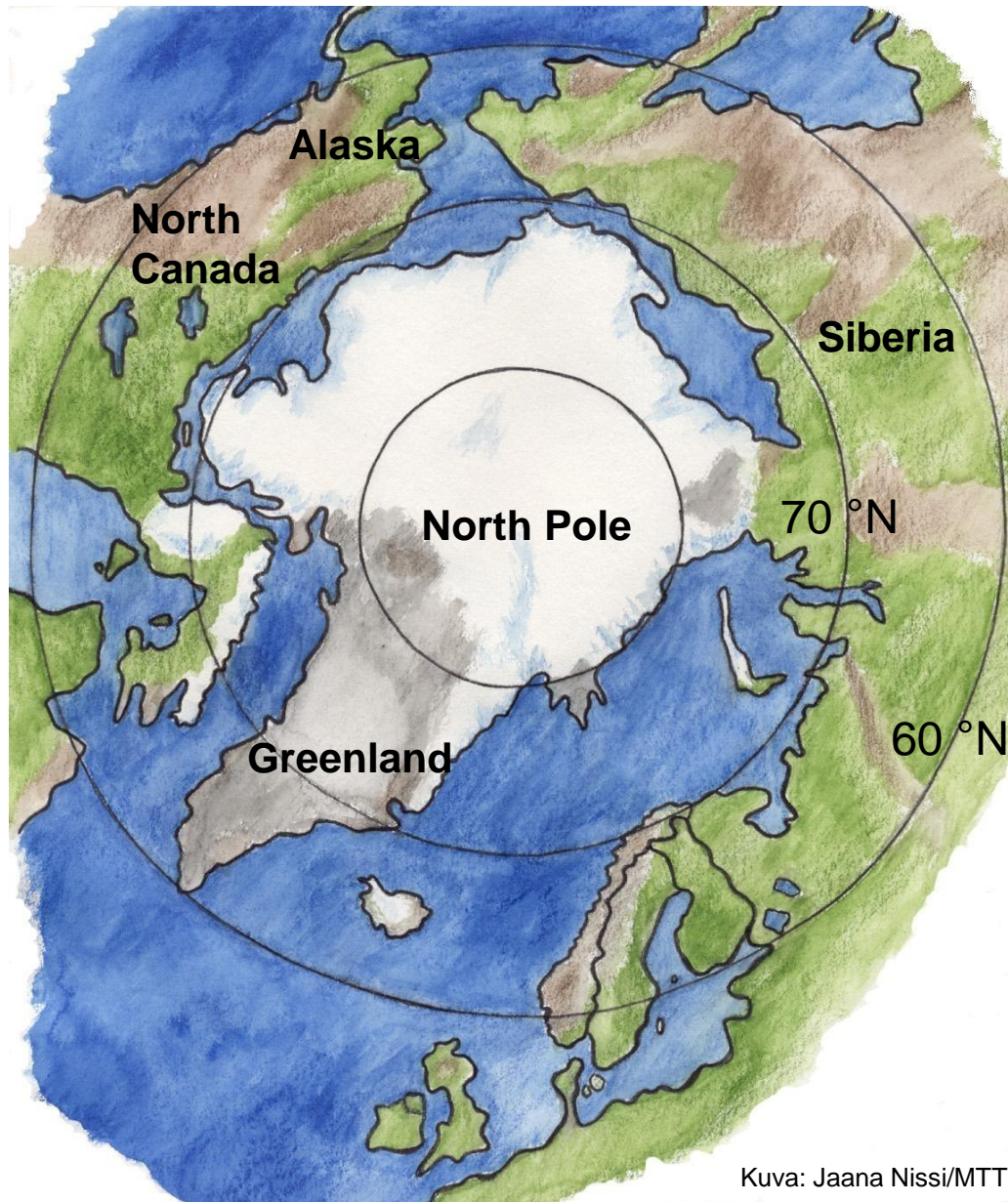
Maatalouden sopeutumiskeinot ilmaston muuttuessa

Juha Helenius, Kati Komulainen, Torsti Schulz

Katri Rankinen, Kirsti Granlund

Pirjo Peltonen-Sainio, Kaija Hakala, Hannu Ojanen

VACCIA loppuseminaari 29.11.2011

Kuva: Jaana Nissi/MTT

”Sopeutuminen on ainoa mahdollinen tapa reagoida ilmastonmuutoksen vaikutuksiin tilanteessa, jossa kuluu useita vuosikymmeniä ennen kuin hillintätoimet purevat”

Kriittiset sopeuttamistarpeet

Taulukko 1*. Tärkeimmät suomalaisen kasvintuotannon tuotantokyvyn parantamiseen liittyvät ilmastonmuutokseen sopeuttamistarpeet sekä toimenpide-ehdotukset ILMASOPU-hankkeen tulosten perusteella.

Rajoittava tekijä	Peltokasvilajit	Sopeuttamistoimi
Lämpötilan nousu, pitkä päivä ja kiihtynyt kehitysrytmi	Siemensatokasvit	Kasvinjalostus
Veden saatavuus	Kevätkylvöiset lajit	Vesitalouden hallintajärjestelmät, kasvinjalostus, syysmuotoiset lajit
Talvenkestävyys	Talvehtivat lajit	Kasvinjalostus, heikon kestävyuden (ulkomaisten) lajikkeiden välttäminen
Kasvintuhoojariskit	Kaikki lajit	Terveet lisäysmateriaalit, kestävyysjalostus, torjuntamenetelmät, hälytysjärjestelmät
Ääri-ilmiöt	Kaikki lajit	Hälytysjärjestelmät, viljelyvarmat lajikkeet, monimuotoisuus ja puskurointikyky
Ravinteiden saanti	Kaikki lajit	Lannoitusmenetelmät, viljelykierto, palkokasvien yleistäminen, jalostus

Ennakoidut muutokset

Taulukko 2*. ILMASOPU-hankkeessa ennakoitua ajankohtia erälle keskeisimmille suomalaisen peltokasvituotannon muutoksille, joita ilmastonmuutokseen sopeutuminen edellyttää

Ajankohta	Muutos
2015 →	Kasvintuhoojien torjuntatarve kasvaa ja torjuntavaihtoehdot monipuolistuvat: ennakointi ja torjunta ovat yhä tärkeämpiä tuotantoepävarmuuden ehkäisemiseksi
2015–2025	Nykytyyppiset lajikkeet väistyvät: Lajikkeisto vaihtuu ensin rannikkoseudulla edeten sitten maan keski- ja pohjoisosiin, satotasot nousevat merkittävästi sopeutumisen myötä, EU suhtautuu myönteisesti geenimuuntelun hyödyntämiseen
2015–2025	Viljely monimuotoistuu: erityisesti rapsi on korvannut rypsin ja lisäksi palkokasvien viljely on yleistä valkuais- ja typpiomavaraisuuden turvaamiseksi
2020–2040	Kasvintuotanto alkaa keskittyä vahvasti suotuisimmille tuotantoalueille: omavaraisuus turvataan ja ylijäämäpellot käytetään bioenergian tuottamiseen, vientituotantoon, vahvasti erikoistuneeseen tuotantoon ja/tai luonnon ja peltomaan hoitoon
2020–2040	Pellon vesitalouden hallintajärjestelmät otetaan käyttöön ensisijaisesti tuotannon vahvoilla keskittymäalueilla: ravinnekierrot ”suljetaan”
2055 →	Kevätmuotoiset lajit korvautuvat suuressa määrin syysmuotoisilla
2000-luku	Ääri-ilmiöt aiheuttavat suurta epävarmuutta tuotannolle ja onnistumisten joukkoon ujuttautuu toistuvasti myös epäonnistumisia

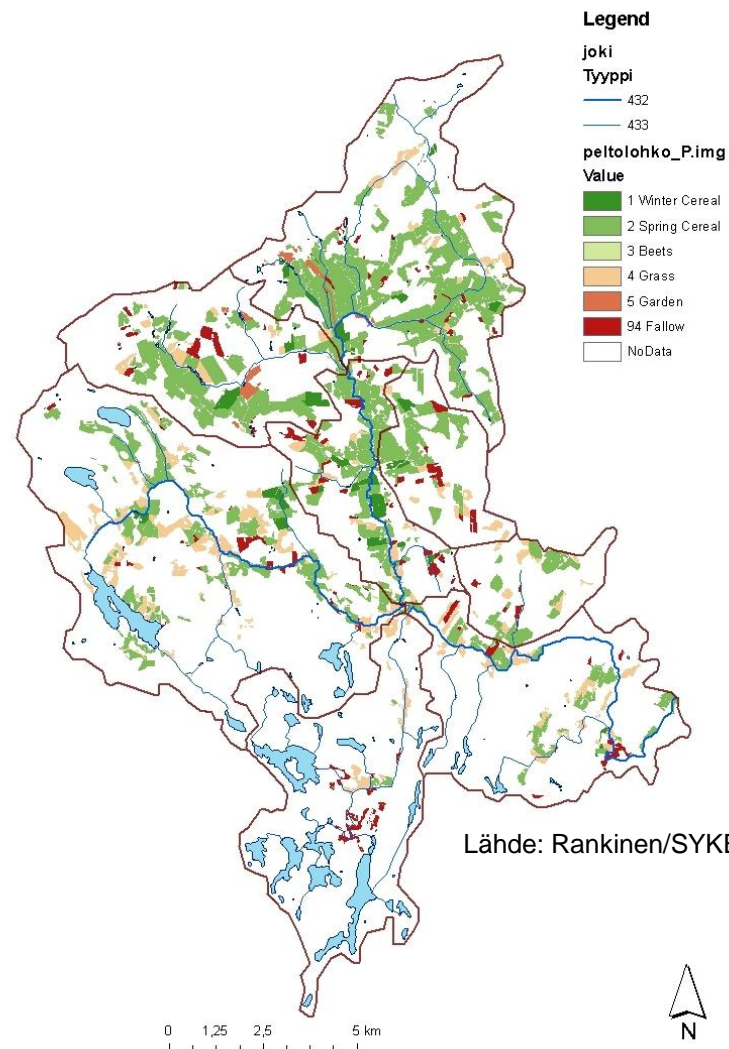
Ilmasto- ja tuotantoskenaariot

Kaksi tulevaisuuden aikajännettä:

- 2025 ja 2055 (± 15 vuotta)

Neljä politiikka- ja markkinavaikutteista tuotannon painottumisvaihtoehtoa:

- Vahvistuva valkuaisomavaraisuus
- Lisääntyvä talvipeitteisyys
- Monimuotoistuva tuotanto
- Yksipuolistuva tuotanto

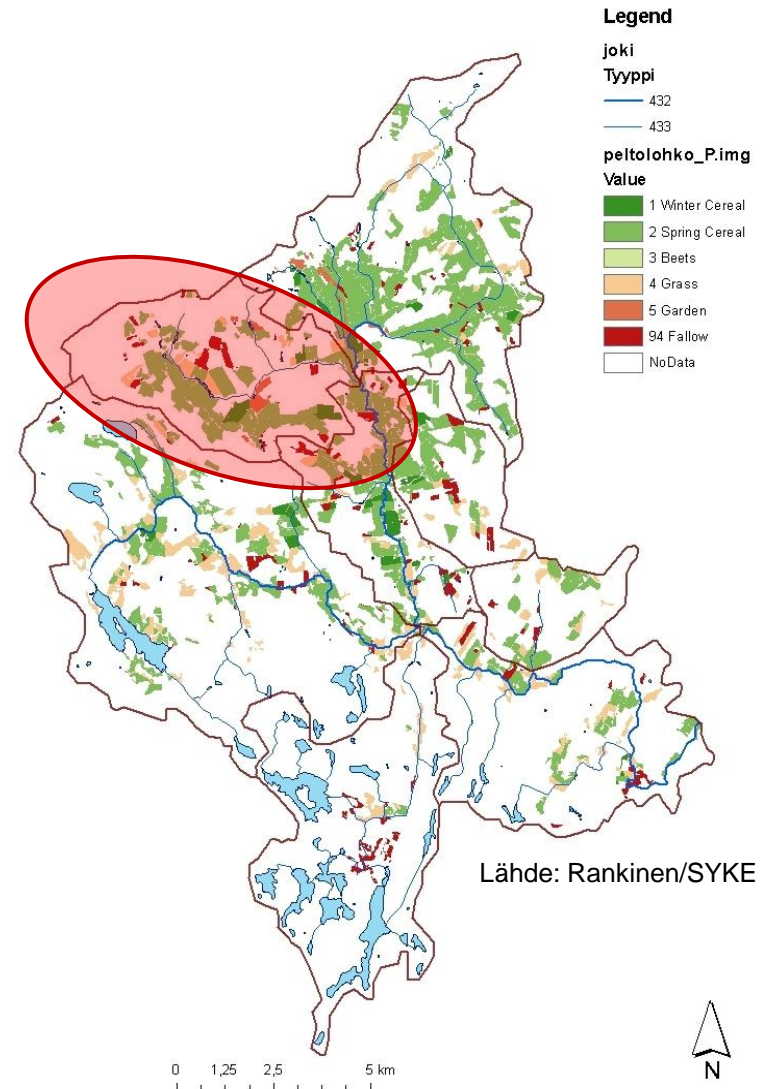

Ilmasto- ja tuotantoskenaariot

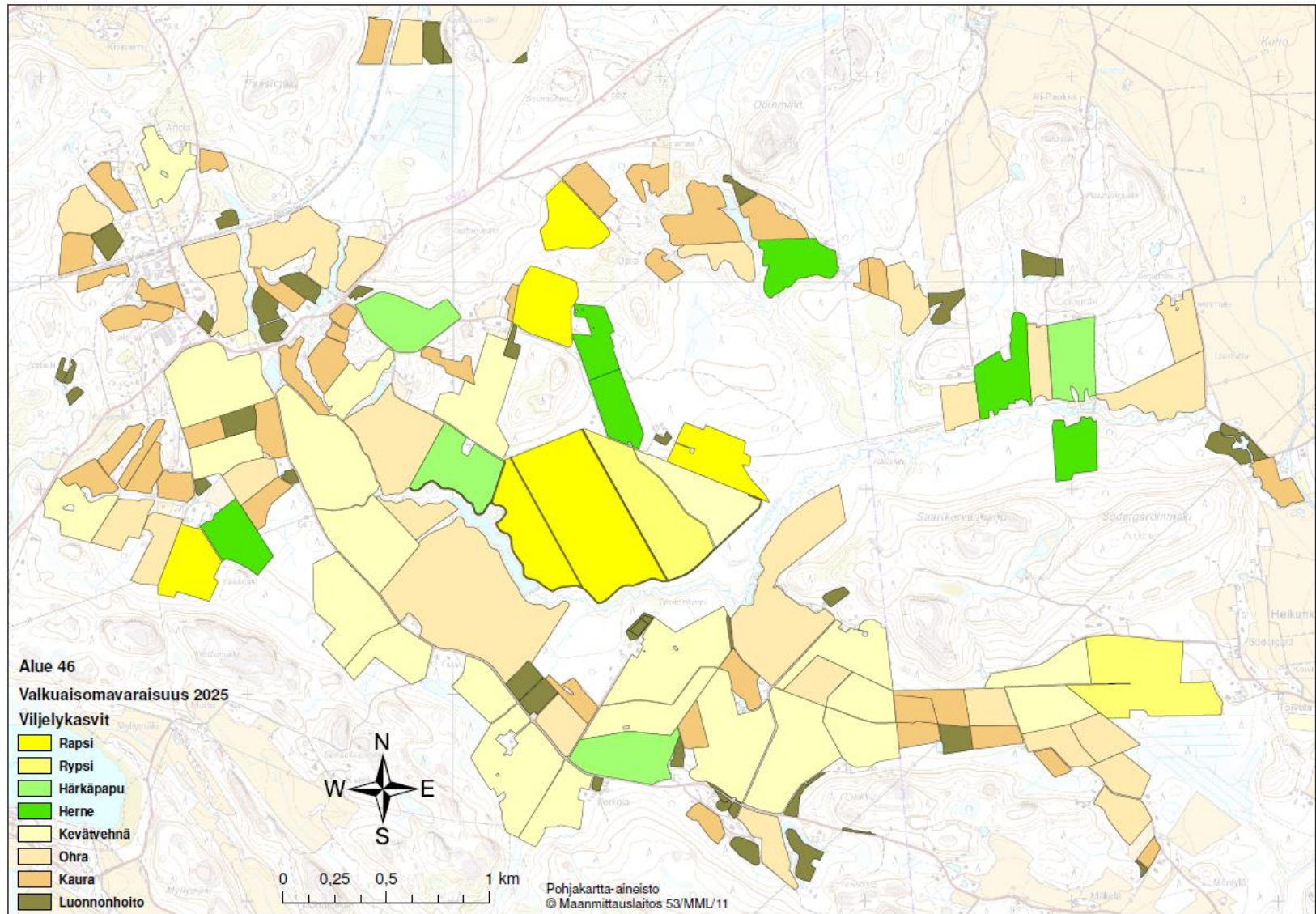

Vuonna 2009 720 hehtaarin esimerkkialueella viljeltiin noin:

- 47 % ohraa
- 15 % kevätvehnää
- 4 % syysvehnää
- 3 % rypsiä
- 3 % ruokohelmiä
- 2 % syysruista
- 2 % rapsia
- <1 % kauraa
- <1 % auringonkukkaa

- 25 % muita kasveja

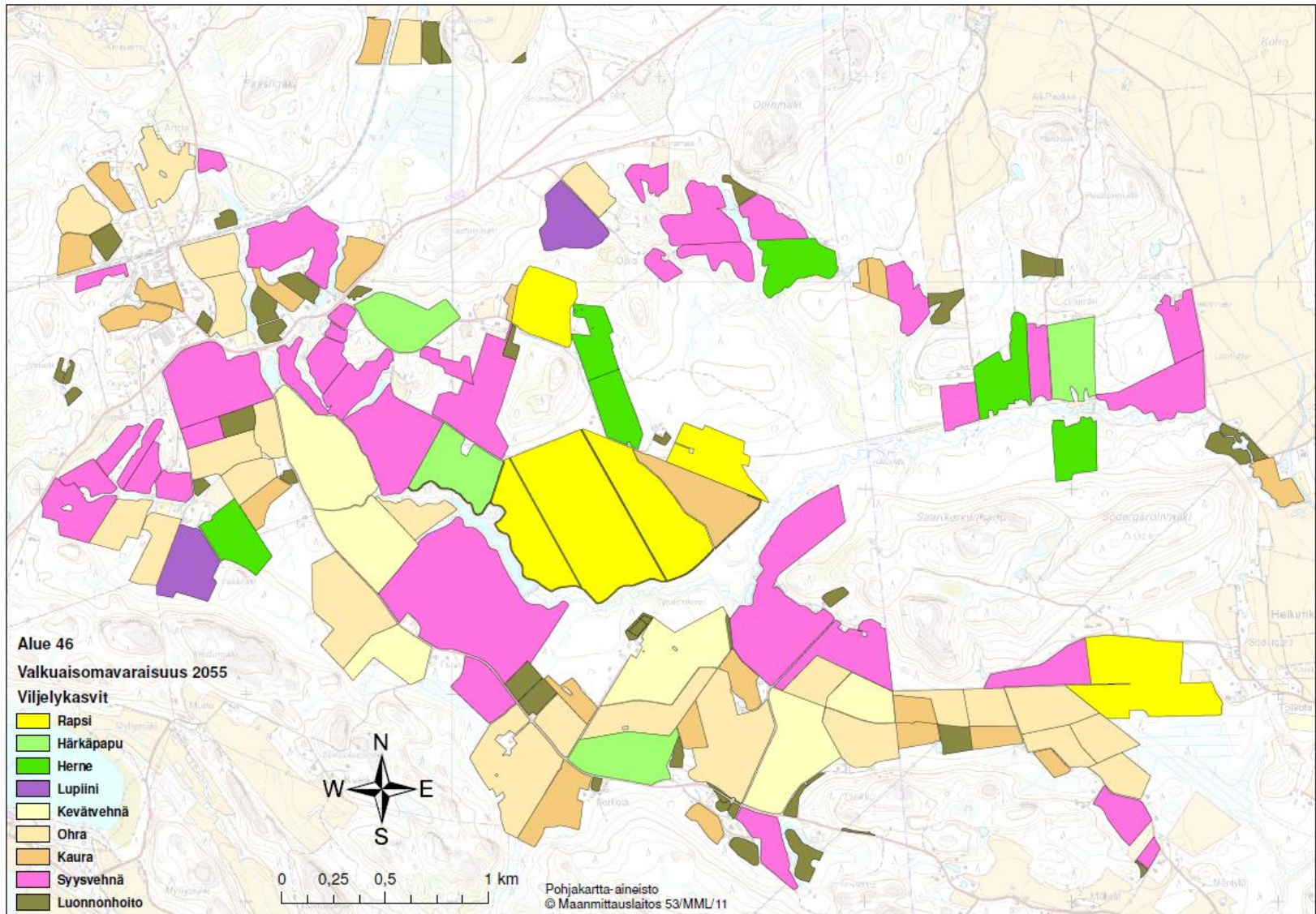

Vahvistuva valkuaisomavaraisuus 2025

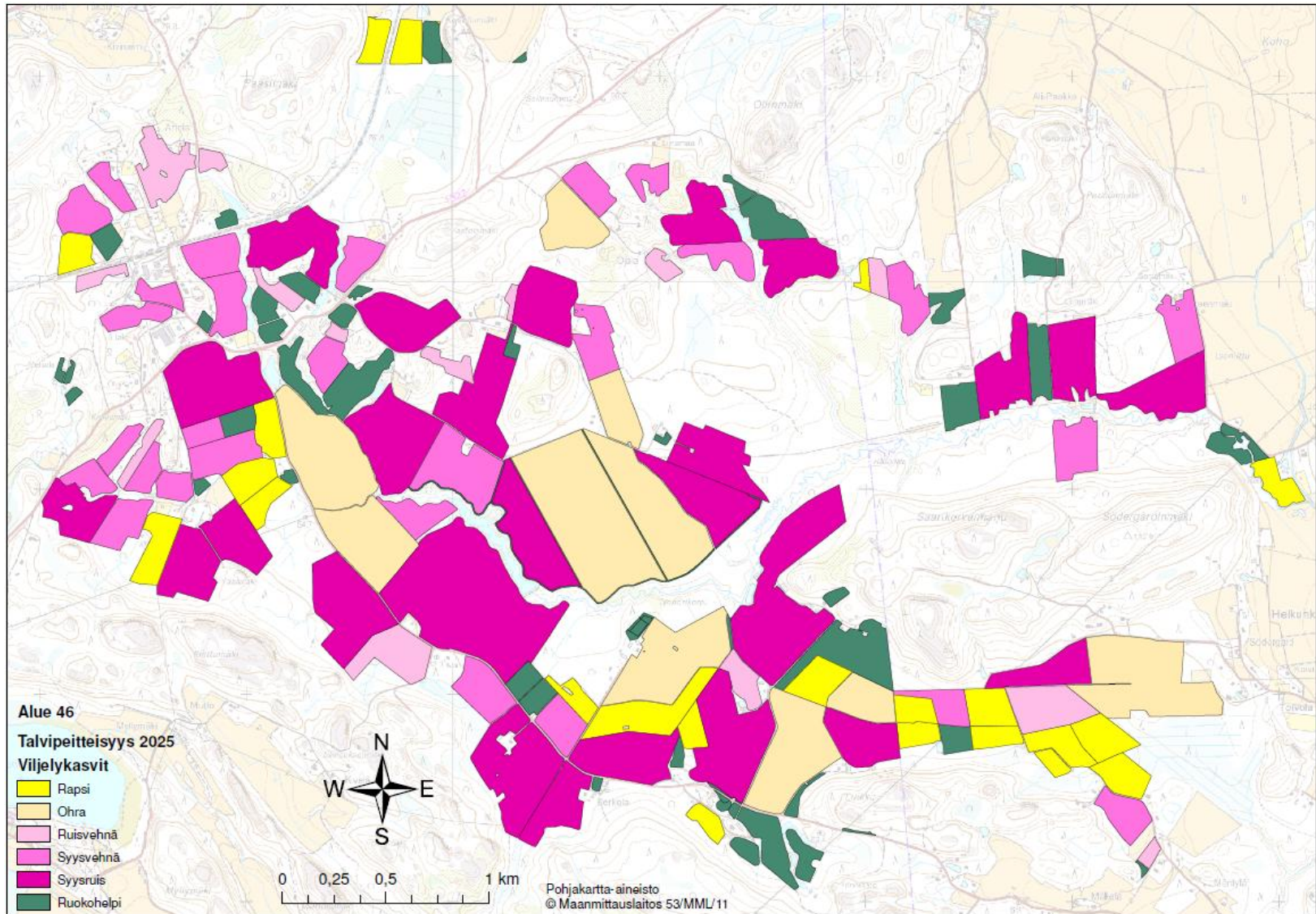

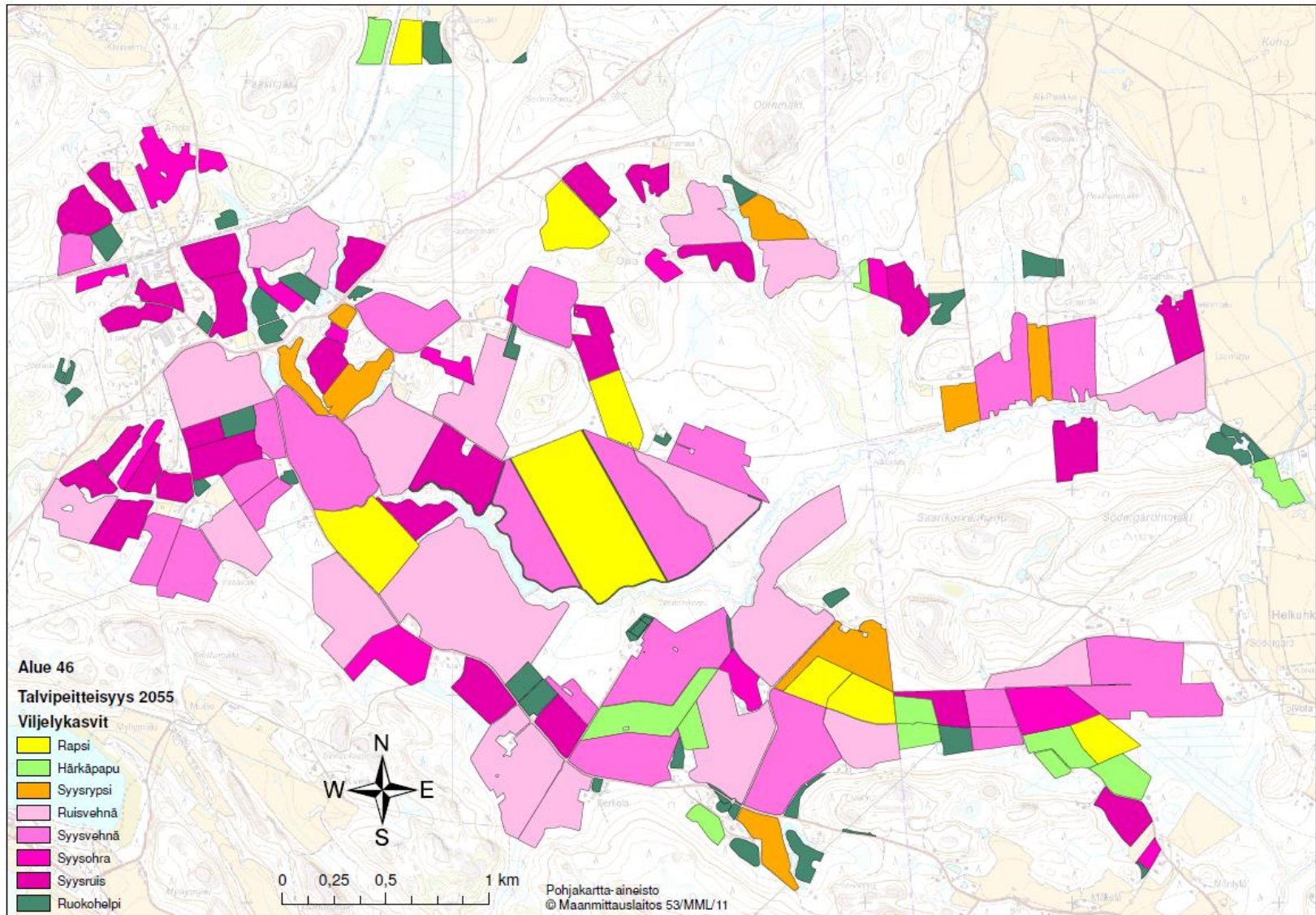
Vahvistuva valkuaisomavaraisuus 2055

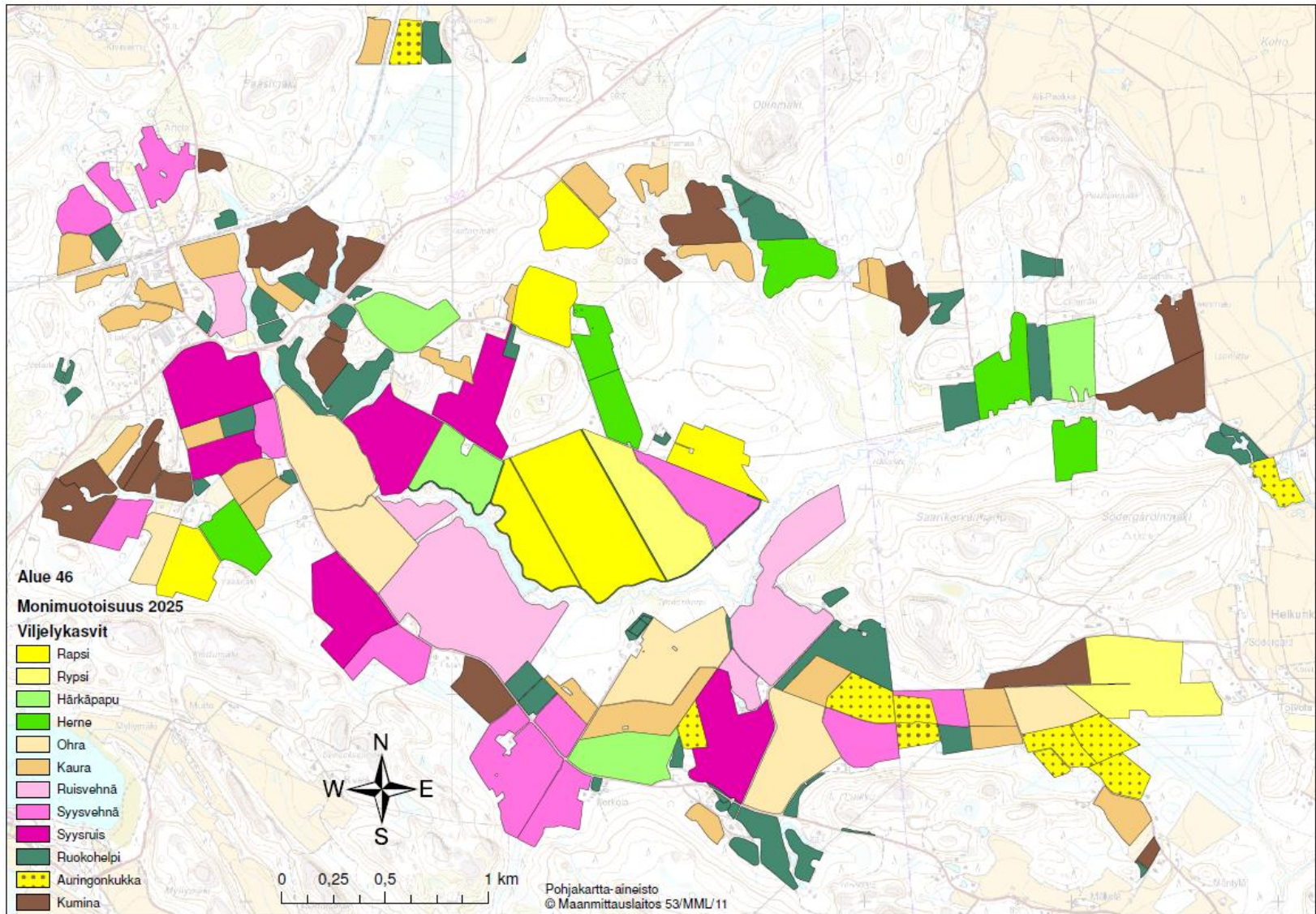
Lisääntyvä talvipeitteisyys 2025

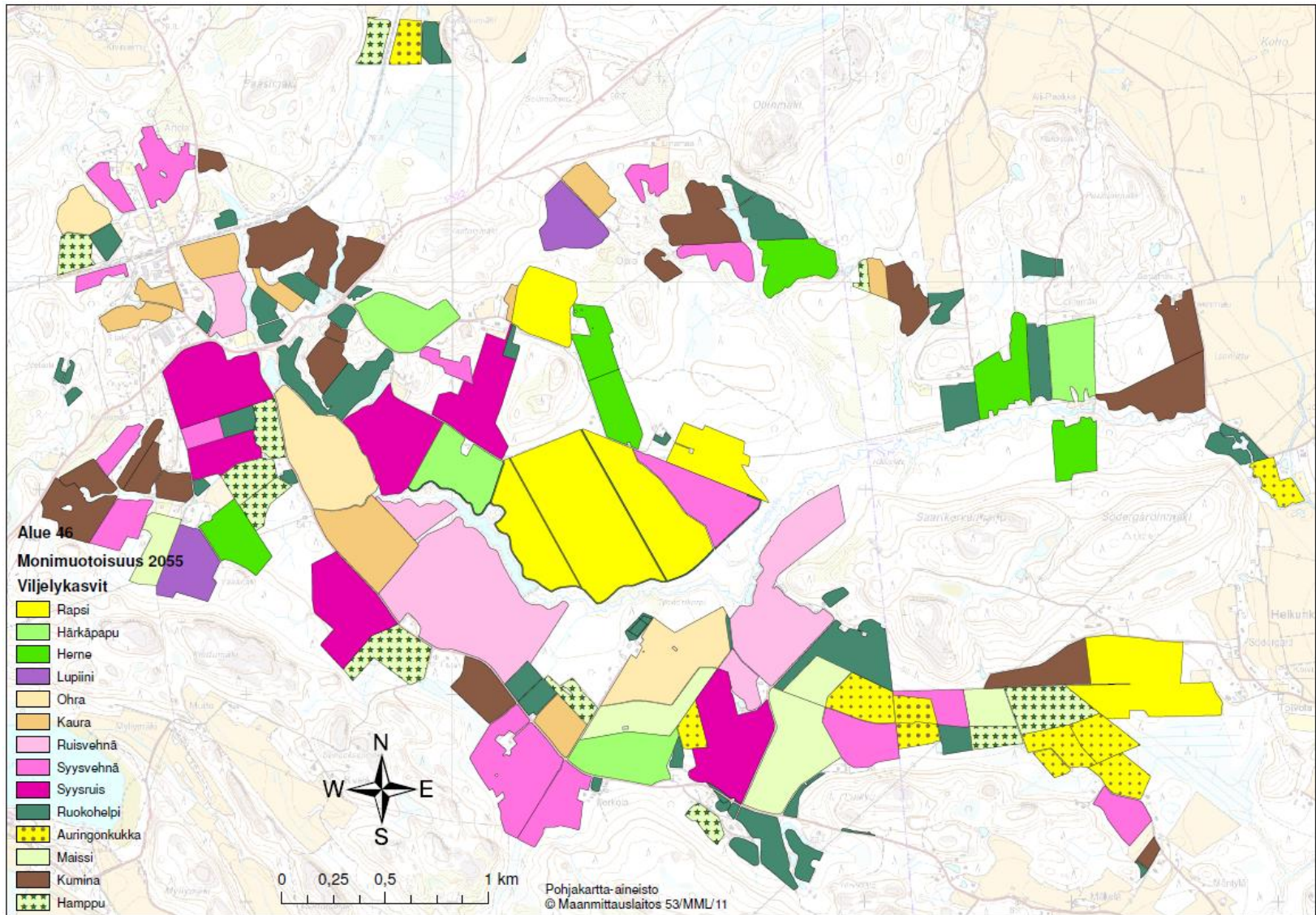
Lisääntyvä talvipeitteisyys 2055

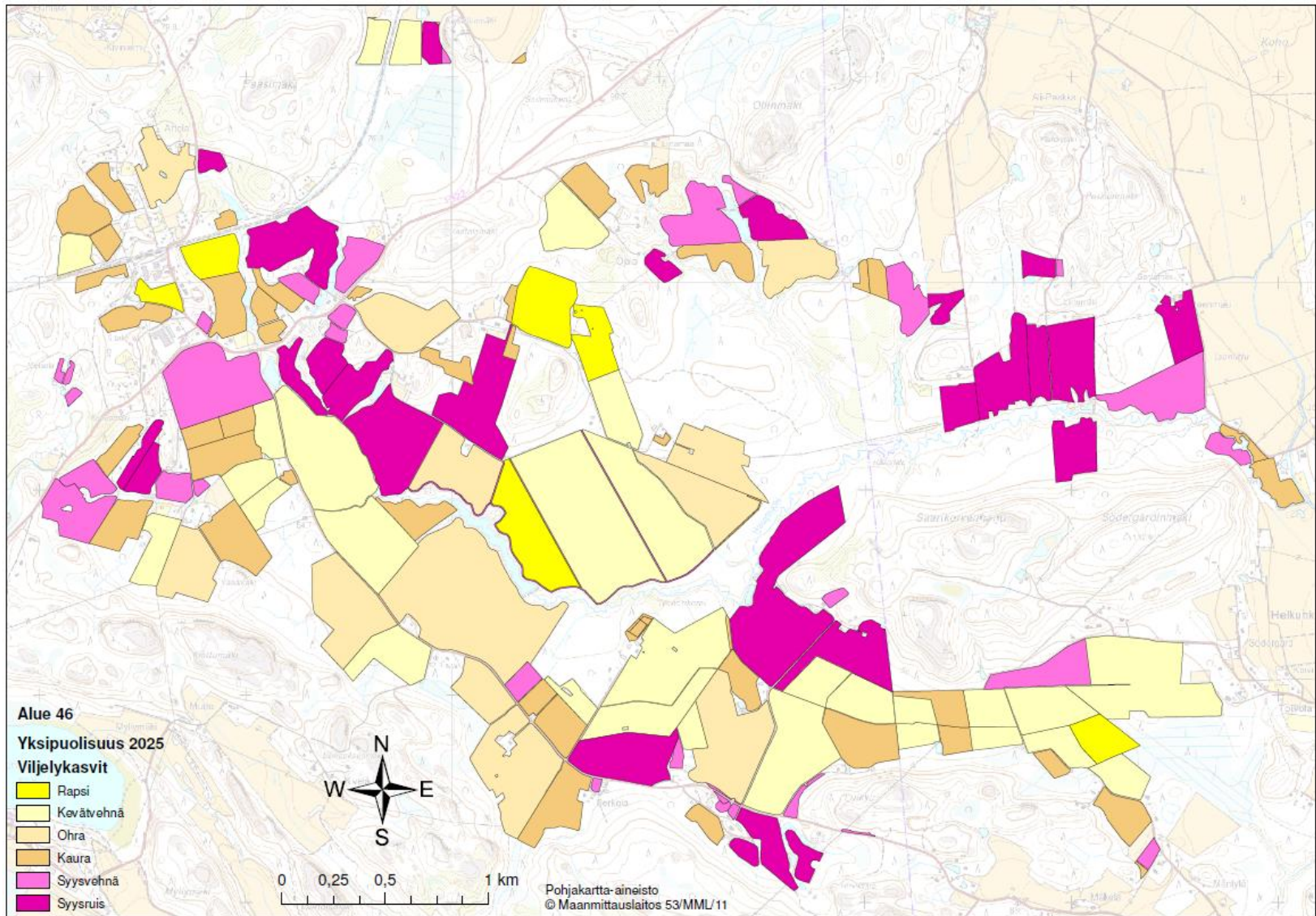
Lisääntyvä monimuotoisuus 2025

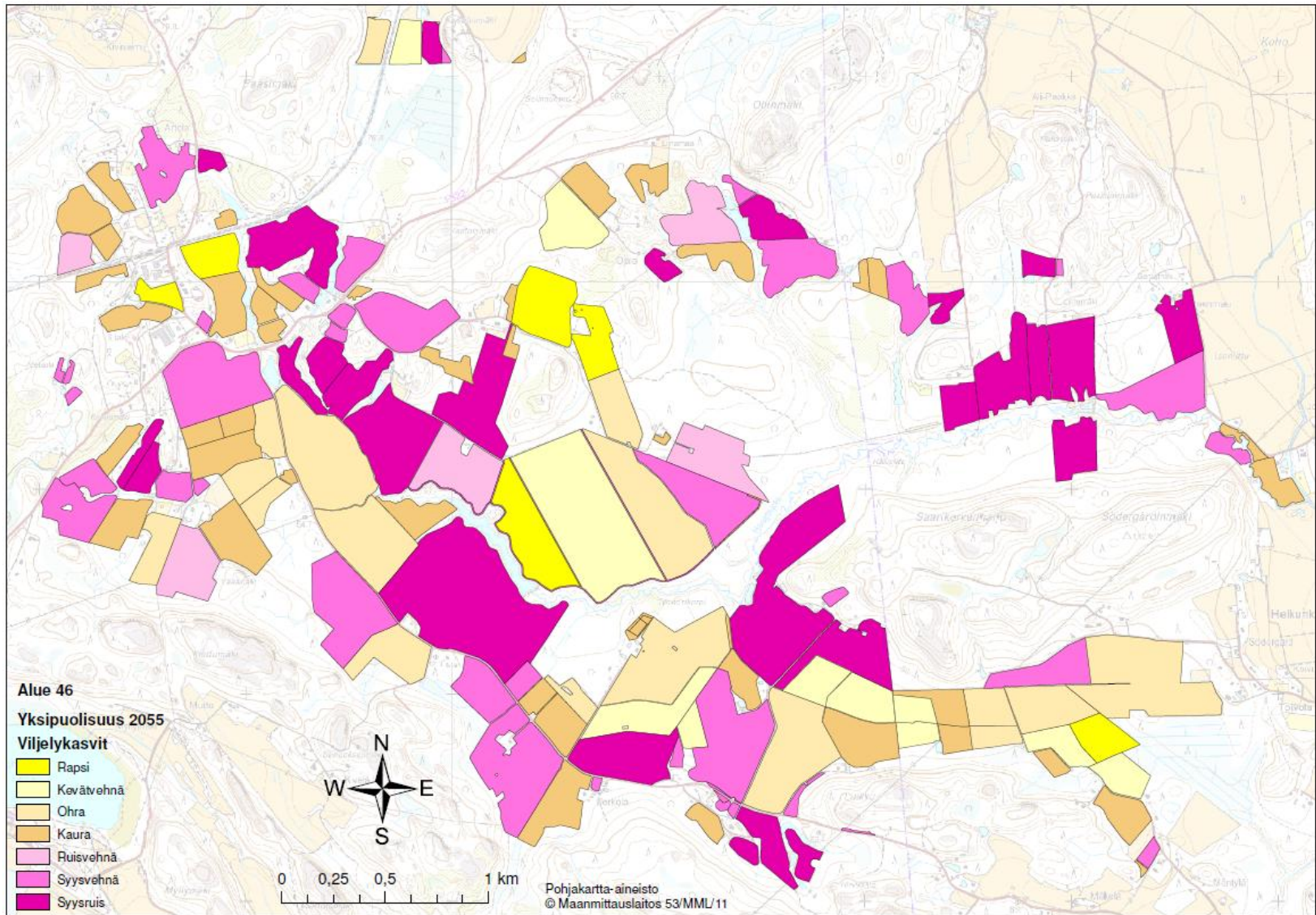
Lisääntyvä monimuotoisuus 2055

Yksipuolistuva viljely 2025

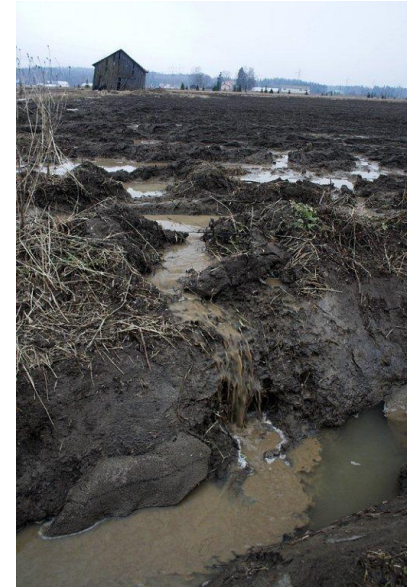

Yksipuolistuva viljely 2055

Ilmastonmuutos ja ravinteiden huuhtoutuminen

- **eroosio**
  - leudot talvet
    - lisääntynyt valunta
    - suojaavan lumipeitteen puuttuminen
  - tulvat
- **typpi**
  - leudot talvet
    - lisääntynyt valunta
    - maan orgaanisen aineksen hajoamisen kiihtyminen

Kuva: Pasi Valkama

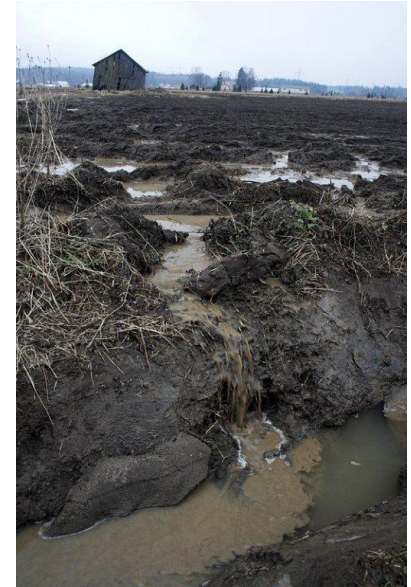

Kuva: Petri Ekholm

Ilmastonmuutos ja ravinteiden huuhtoutuminen

- **kiintoainekuorma** uhkaa kasvaa enemmän kuin typpikuorma
  - pellonkäytön muutos ei yksin riitä
  - kasvun kompensoimiseksi tarvitaan kohdennettuja toimenpiteitä
- **epäorgaanisen typen** kuormituksen kasvu voidaan kompensoida toimenpiteillä
  - pellonkäytön muutos
  - lisäksi typpitaseen ja sänkimuokkauksen kaltaiset toimenpiteet

Kuva: Pasi Valkama

Kuva: Petri Ekholm

Johtopäätökset

- Jos sopeutuminen onnistuu, merkitsee ilmastonmuutos **mahdollisuutta** uusien kasvilajien ottamiseen viljelyyn sekä suurempien satojen saamiseen.
- Samalla muutos **entisestään lisää** tarvetta peltomaiden rakenteen ja vesitalouden hyvään hoitamiseen, ravinnetaseiden hallintaan ja vesiensuojeluun.
- Muutoksen oloissa sekä alueellinen että tilakohtainen erikoistuminen on huono, **monipuolistuminen hyvä** vaihtoehto.
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen edellyttää myös pitkäjänteisiä **poliittisia päätöksiä ja taloudellisia kannustimia**: ilmastonmuutos on vain yksi osa maatalouteen vaikuttavasta globaalimuutoksesta

Kiitos

